

Zmeny v rokoch 2009 a 2010

Zníženie odvodov pre SZČO (účinnosť od 1. apríla 2009 do 31. decembra 2010)

K zmenám s dočasnou účinnosťou patrí zníženie odvodovej povinnosti pre SZČO (účinnosť od 1. apríla 2009 do 31. decembra 2010), konkrétne zníženie sadzby na platbu poistného do rezervného fondu solidarity z pôvodných 4,75 % na 2 %. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR spomedzi všetkých návrhov pre živnostníkov podporilo práve tento návrh, nakoľko nemá nepriaznivý dopad na ich neskoršie nároky z dôchodkového poistenia, keďže vymeriavací základ na platenie poistného do rezervného fondu solidarity nemá vplyv na určenie sumy dávky.

Zmiernenie podmienok nároku na invalidný dôchodok (účinnosť od 1. januára 2010)

Úprava podmienok nároku na invalidný dôchodok sa uskutočnila prijatím zákona č. 449/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

Podmienky nároku na invalidný dôchodok sú v porovnaní s predošlou úpravou nasledovné:

- pred 1. januárom 2010 poistenec musel na nárok na invalidný dôchodok získať potrebný počet rokov dôchodkového poistenia, a to:
 - vo veku do 20 rokov - menej ako 1 rok dôchodkového poistenia;
 - nad 20 rokov do 22 rokov - najmenej 1 rok;
 - nad 22 rokov do 24 rokov - najmenej 2 roky;
 - nad 24 rokov do 26 rokov - najmenej 3 roky;
 - nad 26 rokov do 28 rokov - najmenej 4 roky a
 - nad 28 rokov - najmenej 5 rokov
- po 31. decembri 2009 je pre poistenca na nárok na invalidný dôchodok potrebné získať
 - vo veku do 20 rokov - menej ako 1 rok dôchodkového poistenia;
 - nad 20 rokov do 24 rokov - najmenej 1 rok dôchodkového poistenia;
 - nad 24 rokov do 28 rokov - najmenej 2 roky dôchodkového poistenia;
 - nad 28 rokov do 34 rokov - najmenej 5 rokov dôchodkového poistenia;
 - nad 34 rokov do 40 rokov - najmenej 8 rokov dôchodkového poistenia;
 - nad 40 rokov do 45 rokov - najmenej 10 rokov dôchodkového poistenia a
 - nad 45 rokov - najmenej 15 rokov dôchodkového poistenia.

Počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok sa s účinnosťou od 1. januára 2010 zisťuje z obdobia pred vznikom invalidity, nielen z posledných 10 rokov pred jej vznikom, ako tomu bolo pred 1. januárom 2010.

Rozširuje sa okruh osôb, u ktorých sa podmienka potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia považuje za splnenú, a to o doktorandov v dennej forme štúdia do 26 rokov veku.

Zmena minimálneho vymeriavacieho základu pre SZČO, dobrovoľne poistené osoby a vybraný okruh poistencov štátu (účinnosť od 1. januára 2010)

Na určenie minimálneho vymeriavacieho základu pre povinne nemocensky poistenú SZČO a povinne dôchodkovo poistenú SZČO, dobrovoľne nemocensky poistenú osobu a dobrovoľne dôchodkovo poistenú osobu a dobrovoľne poistenú osobu v nezamestnanosti sa nebude používať minimálna mzda zamestnancov v pracovnom pomere odmeňovaných mesačnou mzdou, ale veličina zodpovedajúca sume 44,2 % jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu (priemerná mesačná mzda v hospodárstve SR) za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa platí poistné.

Vymeriavací základ, z ktorého platí štát poistné na dôchodkové poistenie a poistné do rezervného fondu solidarity za fyzickú osobu s trvalým pobytom na území SR, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie podľa osobitného predpisu a fyzickú osobu, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím najmenej 140 hodín mesačne podľa osobitného predpisu v rozsahu najviac 12 rokov, bude mesačne vo výške 44,2 % jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa platí poistné.

Zmena obdobia, v ktorom sa ešte nepoužívajú diferencované sadzby poistného na úrazové poistenie (účinnosť od 1. januára 2010)

Obdobie, v ktorom zamestnávateľ platí poistné na úrazové poistenie vo výške 0,8 % z vymeriavacieho základu na platenie poistného a obdobie, v ktorom sa neukladá prirážka k poistnému na úrazové poistenie a neposkytuje zľava z poistného na úrazové poistenie sa predlžuje do 31. decembra 2011.

Zaradenie jednotlivých skupín ekonomických činností podľa odvetvovej klasifikácie ekonomických činností do desiatich nebezpečnostných tried diferencovaných sadzieb poistného na úrazové poistenie vykoná prvýkrát Sociálna poisťovňa v roku 2011 s účinnosťou od 1. januára 2012 podľa priemerného porovnateľného bezpečnostného rizika zisteného za jednotlivé skupiny ekonomických činností na základe štatistických údajov Sociálnej poisťovne získaných z výkonu úrazového poistenia za roky 2004 až 2010.

Valorizácia dôchodkových dávok a úrazových dávok (účinnosť od 1. januára 2010)

Od 1. januára 2010 sa opatrením Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky z 21. októbra 2009 č. 413/2009 Z. z., ktorým sa ustanovuje percento zvýšenia dôchodkovej dávky v roku 2010, zvyšujú dôchodkové dávky o 3,05 %. Priemerný vyplácaný starobný sôlo dôchodok sa tak zvýši z 339,73 eura na približne 350,09 eura, t. j. o 10,36 eura. Výška výdavkov spojená s týmto zvýšením sa predpokladá v sume 160 661 tis. eur.

Od 1. januára 2010 sa úrazové dávky, ktoré podliehajú valorizácii, zvyšujú taktiež o 3,05 %. Výška výdavkov spojená s týmto zvýšením sa predpokladá v sume 569 tis. eur.

Aktuálna dôchodková hodnota na rok 2010 (účinnosť od 1. januára 2010)

Aktuálna dôchodková hodnota, ktorá slúži na výpočet dôchodkovej dávky sa zvýši z hodnoty 8,9955 eura, platnej v roku 2009, na 9,2246 eura v roku 2010.

Zmena započítavania obdobia rodičovskej dovolenky na nárok na dávku v nezamestnanosti (účinnosť od 1. februára 2010)

Do obdobia poistenia v nezamestnanosti na nárok na dávku v nezamestnanosti sa započíta obdobie prerušenia povinného poistenia v nezamestnanosti zamestnanca z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky. Zamestnancom, ktorí mali prerušené povinné poistenie v nezamestnanosti z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky, sa takéto prerušenie povinného poistenia v nezamestnanosti započíta ako obdobie povinného poistenia v nezamestnanosti, čo im po skončení rodičovskej dovolenky v prípade zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie umožní splniť podmienky nároku na dávku v nezamestnanosti.

Dávka v nezamestnanosti sa určí z denného vymeriavacieho základu, ktorý je podielom súčtu vymeriavacích základov, z ktorých sa platilo poistné na poistenie v nezamestnanosti a počtu dní rozhodujúceho obdobia. Rozhodujúcim obdobím je obdobie troch rokov predchádzajúcich dňu, v ktorom vznikol nárok na dávku v nezamestnanosti, pričom sa z tohto obdobia vylučujú obdobia, za ktoré nebol poistenec povinný platiť poistné na poistenie v nezamestnanosti podľa § 140 zákona o sociálnom poistení. Ak v rozhodujúcom období nie sú tri roky, za ktoré možno zistiť denný vymeriavací základ, denný vymeriavací základ sa určí z kratšieho obdobia, ktoré poistenec získal. Napríklad, ak zamestnankyňa, aj so zápočtom obdobia čerpania rodičovskej dovolenky do obdobia povinného poistenia v nezamestnanosti, v posledných dvoch rokoch získala vymeriavací základ iba za dva dni, denná suma dávky v nezamestnanosti sa jej určí z príjmu iba za tieto dva dni.

V prípade, že zamestnanec získal potrebné obdobie poistenia v nezamestnanosti, ale nemal v ňom žiadny vymeriavací základ, dávka v nezamestnanosti sa určí z pravdepodobného denného vymeriavacieho základu, ktorým bude jedna tridsatina vymeriavacieho základu podľa § 138 ods. 9 zákona o sociálnom poistení, ktorý je platný ku dňu vzniku nároku na dávku v nezamestnanosti a zaokrúhľuje sa na štyri desatinné miesta nahor.

Inštitút mimoriadneho odpustenia povinnosti zaplatiť penále (účinnosť od 1. januára 2010)

Sociálna poisťovňa nepredpíše penále alebo odpustí povinnosť zaplatiť predpísané penále, ktoré sa viaže na dlžné poistné na sociálne poistenie a na dlžné príspevky na starobné dôchodkové sporenie za obdobie pred 1. januárom 2010, ak bolo zaplatené najneskôr do 30. apríla 2010.

Touto právnou úpravou sa vychádza v ústrety fyzickým osobám a právnickým osobám, ktoré nespĺnili povinnosť odvádzať poistné na sociálne poistenie a príspevky na starobné dôchodkové sporenie včas a v správnej sume v období pred 1. januárom 2010.

Uvedená právna úprava má všeobecný charakter, vzťahuje sa na penále viažuce sa na všetky dlžné sumy poistného a príspevkov, ktoré neboli zaplatené od roku 1993, vrátane penále, ktoré malo byť alebo mohlo byť odpustené napr. podľa § 277 ods. 2 a 3, 277a, 293a a 293b zákona o sociálnom poistení. Podmienkou na odpustenie penále je zaplatenie všetkých dlžných súm poistného a príspevkov za celé obdobie poistenia pred 1. januárom 2010 bez ohľadu na deň zaplatenia týchto dlžných súm - čo v praxi znamená, že dlžné sumy poistného a príspevkov mohli byť zaplatené aj pred dňom nadobudnutia účinnosti zákona, t. j. pred 1. januárom 2010.

Z dôvodu, že zákon o sociálnom poistení neupravoval pôsobnosť Sociálnej poisťovne na účely nepredpísania a odpustenia penále, zveruje ju príslušným pobočkám Sociálnej poisťovne, ktoré inak o penále rozhodujú.

Zmiernenie podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti (účinnosť od 1. septembra 2010)

Úprava podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti sa uskutočnila prijatím zákona č. 52/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

S účinnosťou od 1. septembra 2010 sa zmiernia podmienky nároku na dávku v nezamestnanosti a to skrátením potrebného obdobia poistenia v nezamestnanosti. Od 1. septembra 2010 bude mať poistenec nárok na dávku v nezamestnanosti, ak v posledných troch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie získal dva roky poistenia v nezamestnanosti.

Do 31. augusta 2010 sa na priznanie dávky v nezamestnanosti vyžaduje naďalej získanie minimálne troch rokov poistenia v nezamestnanosti v posledných štyroch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie. V prípade, ak bol poistenec pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie poistený v nezamestnanosti z výkonu činnosti zamestnanca v pracovnom pomere na určitú dobu, pričom nebol poistený v nezamestnanosti z iného výkonu činnosti zamestnanca, vyžaduje sa získanie dvoch rokov poistenia v nezamestnanosti v posledných štyroch rokoch.